

Teater som tankeeksperiment

Brecht og Eislers gjennomført uironiske og politiske stykke *Die Massnahme* iscenesettes av Tore Vagn Lid i tråd med lærestykke-estetikken. Allikevel har Lid et eget uttrykk som styrker verket ytterligere. Stykket hadde premiere på Festspillene i Bergen onsdag. Les vår anmeldelse her!

Anmeldt av [Elisabeth Leinslie](#)

Forestillingsnavn: Die Massnahme/Forholdsregelen

Spillested: BIT-Teatergarasjen

Tekst: Bertolt Brecht

Musikk: Hanns Eisler

Regi, audiovisuelt konsept og oversettelse: Tore Vagn Lid

Scenografi: Kyrre Bjørkås

Agitatorer: Tor Christian F. Bleikli, Arild Vestre, Cecilie Jørstad, Aasmund Kaldestad (tenor)

Kontrollkoret: Vokalensemblet Skrik, Griegakademiet, Høgskolen i Bergen

Orkester: Forsvarets musikkorps vestlandet

Lyddesign: Thorolf Thuestad (BEK), Chris Sanders

Dirigent: Eberhard Kloke

Jeg får utdelt en konvolutt av billettdamen. I konvolutten ligger et kort med navnet Anna Njersk (fra Kasan), utdrag fra partituret hvor teksten lyder ”Fant dere ingen utvei?”, og en prolog som inviterer meg inn i forestillingens tankeeksperiment. En vennlig oppfordring om å tenke meg at jeg har meldt meg frivillig til ”å kjempe undercover for et opprør eller for en revolusjon, men uten våpen, uten penger og uten utstyr.” Samtidig får jeg tilbud om å frasi meg dette ansvaret og heller være en av dem som tar i mot agitatorene når de vender tilbake fra kampene.

Filosofisk teater

Die Massnahme er et tankeeksperiment, ikke en historie om de fem kommunistiske kameratene. Fortellingen om de russiske kameratene som drar til den kinesiske byen Mukden for å drive opplysning og mane til revolusjon, er først og fremst å regne som ett eksempel fra Brecht sin side. En historie som brukes for å belyse hans eksperimentelle og politiske prosjekt. Slik sett er tankeeksperimentet hovedhandlingen.

Hva går så dette tankeeksperimentet ut på? Jo, det dreier seg om å oppfordre mennesket til å tenke over hva hun er i stand til å ofre for å nå langsiktige mål. Noe Brecht og Eisler gjør ved å diskutere konflikten mellom individuell frihet og kollektivt ansvar. I Lids versjon er det mer det filosofiske enn det provokative nivået i verket som trer frem. Det viser seg blant annet i et påfallende uttrykksfravær som skaper emosjonell avstand - vi kan umulig leve oss inn i historien. Dette åpner for en intellektualisering av det som utspiller seg. Grepet er heldig og i tråd med Brechts lærestykke-estetikk og gjør forestillingen til noe mer enn en antikvarisk hyllest av Brecht, Eisler og klassekampene på 1930-tallet. Det filosofiske grepet hever snarere problematikken ut av sin tids kontekst og gir det en relevans for mennesker i Norge i dag.

Dynamikk og nåtidsreferanser

Noe av det mest sjarmerende med denne forestillingen er etter min mening scenografien. En scene dekket med eike- og bjørkefarget laminat, en stor flatskjerm med gulgrønne formalistiske animasjoner og klassiske solnedganger. Det lukter 70-talls-nostalgi. Scenen er også inndelt i stasjoner både på og utenfor selve scenegulvet, også hele koret på 50 personer er plassert blant publikum. Spillet beveger seg mellom stasjonene og gir verket en arrangert og stringent dynamikk.

Tross forestillingens tydelige arrangering, både musikalisk og spillmessig, har den noe løst og improvisatorisk ved seg. Denne motsetningen kan være vanskelig å forholde seg til, men er en konsekvens av lærestykke-estetikken som Lid tar på fullt alvor. Skuespillerne vet nemlig ikke på forhånd hvilke replikker de skal spille. Alle fire har innstudert hele materialet og får utdelt samme konvolutt som publikum får før hver forestilling. Metodene for Brechts dialektiske teater blir med andre ord tatt i bruk, uten at publikum er helt inneforstått med grepet.

Forestillingen har noen innstikk av referanser til vår tid, men dette er mer forstyrrende en hjelpende. Det er tydelig at Lid med disse referansene ønsker å minne oss på at problemstillingene stykket tar opp er aktuelle også i dagens samfunn. Jeg syns allikevel dette er unødvendig overtydelig. Linjene til dagens turbokapitalisme, fattigdom, miljøødeleggelse og krig er jeg overbevist om at de fleste tilskuere makter å trekke selv.

Dedikert

Blandingen av nøkternhet, overveldende musiske anslag, intellektualisering, ulike spillestiler gjør at vi kastes mellom følelse og fornuft, mellom innlevelse og avstand, mellom datid og nåtid, mellom store politiske spørsmål og vår private sfære. Konstant stiller verket spørsmål til seg selv og oss om problematikken som fremlegges. Verket baseres med andre ord på dialog mellom elementene i rommet og er spekket med kontraster. Det er massivt, men spørsmålet blir om det virkelig engasjerer. Jeg setter meg på avstand i selve spillsituasjonen, først senere begynner tankene å spinne. Dette kan sies å være i tråd med Brechts intensjoner om lærestykke. Lid er en eksplisitt dedikert regissør i forhold til Brechts politiske prosjekt – nærmest til det rigide. Men han har allikevel gjort verket til sitt eget og viser nok en gang at han vil noe med sin teaterkunst. Lid har en drivkraft og en vilje i sitt arbeid som forplanter seg til verket, og det er en av hans store styrker som teatermann.